

ความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง
ในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว
Opinions of Graduate Students towards Real-world Learning in the Field
of Tourism Management

อัศวิน แสงพิกุล¹
Aswin Sangpikul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่างๆ ในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว และ 2) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์จากผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง จำนวน 23 คน เกี่ยวกับโครงการต่างๆ ได้แก่ โครงการวิจัย โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ และโครงการสัมมนาธุรกิจ และใช้สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ผล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษามีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่างๆ ทั้ง 3 โครงการอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เช่น โครงการวิจัย ผู้เรียนมีความเห็นว่า การลงมือทำโครงการวิจัยจนได้เผยแพร่ ช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้น ($\bar{x}=4.71$) ส่วนโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าโครงการลักษณะเช่นนี้ ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจมากขึ้น ($\bar{x}=4.68$) และสำหรับโครงการสัมมนาธุรกิจ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าโครงการสัมมนาธุรกิจโดยการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการช่วยเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนในด้านการตลาดของธุรกิจมากขึ้น ($\bar{x}=4.63$) 2) ปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง พบว่า โครงการแต่ละประเภทอาจมีปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงแตกต่างกันออกไปตามบริบทของแต่ละโครงการ ทั้งผลการวิจัยดังกล่าว จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์จริงให้แก่ผู้สอนในระดับบัณฑิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและทักษะการทำงานร่วมกัน

คำสำคัญ (Keywords): การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง; สาขาการจัดการการท่องเที่ยว; บัณฑิตศึกษา

Abstract

This study aimed: 1) to examine graduate students' opinions towards real-world learning projects in the field of tourism management and 2) to examine the difficulties in undertaking the real-world learning projects in the field of tourism management. This study used a mixed method by questionnaires and interviews from students enrolling at one

Received: 2024-09-02 Revised: 2024-09-13 Accepted: 2024-09-15

¹ ผู้อำนวยการหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต Director of Graduate Program in Tourism Management, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand. E-mail: aswin.sal@dpu.ac.th

university with a total of 23 respondents. Data were analyzed by descriptive and inferential statistics.

According to the findings, 1) the graduate students had the opinions towards the 3 real-world learning projects at a high level. They indicated that the research project had helped them to better learn and understand the characteristics of research work ($\bar{x}=4.71$). Regarding entrepreneurship project, they indicated that this type of project had helped them to better understand the characteristics of doing business ($\bar{x}=4.68$). For business seminar project, they indicated that this project had enhanced their knowledge about business marketing ($\bar{x}=4.63$). 2) For the difficulties in undertaking the real-world learning projects, each project had different difficulties based on various contexts. The research findings may help to promote real-world learning among graduate instructors for developing students both academically and professionally.

Keywords: real-world learning; tourism management; graduate studies

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบัน การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยปัจจัยแวดล้อมภายนอกต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ ปัจจัยทางเทคโนโลยี และความคาดหวังของผู้ประกอบการที่ต้องการบุคลากรที่มีศักยภาพมาทำงานในองค์กร ทำให้สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องแข่งขันกันด้วยคุณภาพของหลักสูตร มีการสอนที่ทันสมัย และมีการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตลอดเวลา เพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงานในปัจจุบัน (Sangpikul, 2022: 679-684) การผลิตบัณฑิตให้มีศักยภาพและคุณภาพนั้น สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ส่งเสริมและกระตุ้นให้อาจารย์ผู้สอนนำเทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายมาใช้ในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน และพัฒนาทักษะสำคัญของการทำงาน เช่น การสอนโดยใช้ปัญหาหรือการวิจัยเป็นฐาน (problem or research-based learning) การสอนโดยเน้นการเรียนรู้แบบเป็นทีม (team-based learning) การเรียนแบบบทบาทสมมติ (role-play learning) การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (active learning) การเรียนรู้พร้อมกับการทำงาน (work integrated learning) และการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (real-world learning) เป็นต้น (Kantathanawat, 2020: 146-156; Sangpikul, 2022: 679-684) ทั้งนี้การเรียนการสอนตามที่ยกตัวอย่างข้างต้น จะเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (student center) โดยเป็นการเรียนการสอนหรือกระบวนการเรียนรู้ยุคใหม่ที่มีเป้าหมายจากการได้รับความรู้ (knowledge) ไปสู่ทักษะหรือประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติ (skill or practice) ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ผู้ลงมือทำ ผู้ค้นหา โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่ผู้สอนจะกลายเป็นผู้ชี้แนะและแนะนำให้ผู้เรียนค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง (Chairattanawan & Sirianuntapiboon, 2022: 21-31)

ทั้งนี้ งานวิจัยของไทยและต่างประเทศระบุว่า การจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ในรูปแบบต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (real-world learning) จะมีส่วนช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้เชิงวิชาการและทักษะการทำงาน อย่างเช่น ความรู้เชิงวิชาการ โดยงานวิจัยหลายเรื่องระบุว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงช่วยทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เชิงวิชาการเพิ่มขึ้นจากการลงมือปฏิบัติ โดยความรู้

เพิ่มเติมที่ผู้เรียนได้รับอาจมาจากการลงมือทำหรือลงมือปฏิบัติ หรืออาจมาจากการค้นคว้าหาข้อมูลนอกห้องเรียนเพิ่มเติมของผู้เรียน รวมทั้งจากแหล่งความรู้อื่นๆที่อยู่รอบตัวของผู้เรียน (Alam, 2014: 114-119; Allen, Donham, & Bernhardt, 2011: 21-29) นอกจากความรู้เชิงวิชาการที่ได้รับแล้ว ผู้เรียนยังได้พัฒนาทักษะการทำงานที่สำคัญหลายอย่างในระหว่างการลงมือปฏิบัติ เช่น การคิดวิเคราะห์ การวางแผนงาน การประสานงาน การสื่อสาร การบริหารเวลา และการแก้ไขปัญหาในการทำงาน เป็นต้น (Alam, 2014: 114-119; Conceicao & Skibba, 2007: 17-35) ดังนั้น นักวิชาการจำนวนมากจึงได้นำเทคนิคการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงหลายรูปแบบมาใช้ในการเรียนการสอนของตนเอง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้เรียน (Allen et al., 2011: 21-29; Conceicao & Skibba, 2007: 17-35)

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้เขียนได้นำเทคนิคการสอนรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (real-world learning) มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในหลายวิชาของหลักสูตรปริญญาโท สาขาการจัดการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมาย (goals) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาของหลักสูตร (course works) ด้วยประสบการณ์จริงของตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในบริบทต่างๆได้ อันจะเป็นการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนให้สูงขึ้น ยกตัวอย่างเช่น หากผู้เรียนได้เรียนในวิชาวิจัย ผู้เรียนควรสามารถลงมือทำโครงการวิจัยได้ด้วยตนเอง และสามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่หรือนำเสนอในงานประชุมวิชาการได้ หรือหากเป็นวิชาการตลาด ผู้เรียนควรสามารถนำความรู้จากวิชาการตลาดไปประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจหรือทำโครงการเกี่ยวกับผู้ประกอบการได้ หรือกรณีของวิชาสัมมนา ผู้เรียนควรสามารถจัดงานสัมมนาได้ นำการเสวนาได้ด้วยตนเอง หรือสามารถเป็นวิทยากรด้วยตนเอง (student speakers) ตลอดจนสามารถเชิญผู้ประกอบการภายนอกมาร่วมงานสัมมนาได้ (business participation) เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้ ก็เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนในระดับปริญญาโท และเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการทำงานที่หลากหลาย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นผู้บริหารหรือผู้น้ององค์กรเมื่อจบการศึกษา

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในบริบทประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ศึกษากับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี และแทบไม่ค่อยมีการศึกษาวิจัยในระดับบัณฑิต (graduate level) เท่าไรนัก ซึ่งแท้จริงแล้ว การเรียนการสอนสมัยใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student center) ไม่ควรเน้นผู้เรียนในระดับปริญญาตรีเพียงระดับเดียวเท่านั้น แต่ควรมีการพัฒนาการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียนในทุกๆระดับชั้น อย่างเช่นระดับบัณฑิตศึกษาดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง โดยสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนหลังจากได้เรียนรู้ในรายวิชาต่างๆของหลักสูตรไปแล้ว 1 ปีการศึกษา หรือ 2 ภาคเรียน และได้ลงมือปฏิบัติทำโครงการต่างๆด้วยตนเอง (real-world projects) โดยผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้ จะช่วยทำให้ผู้สอนในระดับบัณฑิตเห็นมุมมองของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์จริง และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในลักษณะนี้ให้แพร่หลายมากขึ้นในระดับบัณฑิตศึกษา อีกทั้งงานวิจัยในครั้งนี้จะช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้ของการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงประสบการณ์จริงในระดับบัณฑิตศึกษาให้มากขึ้น นอกเหนือจากงานวิจัยที่ศึกษาในผู้เรียนระดับปริญญาตรี โดยผู้สอนในระดับบัณฑิตศึกษาอาจนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งเชิงวิชาการและทักษะการทำงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่างๆในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาการจัดการการท่องเที่ยว

ข้อมูลรายวิชาและโครงการ (Detail of Courses and Projects)

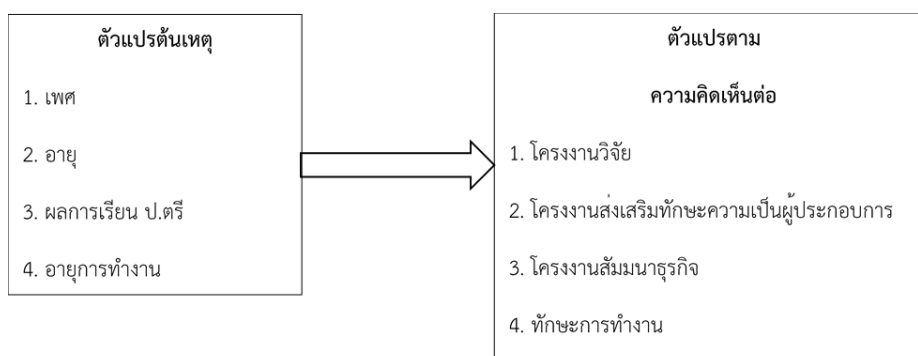
การวิจัยในครั้งนี้สำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนในระดับปริญญาโทสาขาการจัดการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงผ่านโครงการต่างๆ ใน 3 รายวิชา โดยผู้สอนในแต่ละรายวิชาได้เสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงให้แก่ผู้เรียน โดยทำโครงการต่างๆ ดังนี้

1. วิชาวิจัย (ภาคเรียน 1) กำหนดให้ผู้เรียนทำโครงการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม คนละ 1 เรื่อง (งานเดี่ยว) และนำผลการวิจัยไปนำเสนอในงานประชุมวิชาการระดับชาติ วัตถุประสงค์ของโครงการนี้เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัยให้แก่ผู้เรียน (การทำวิจัยเชิงปริมาณ) โดยผลลัพธ์การเรียนรู้จากวิชานี้ คือ ผลงานวิจัยเชิงปริมาณ (research paper) และการนำเสนอผลงานวิจัยในงานประชุมวิชาการระดับชาติ (national conference presentation)
2. วิชาการตลาด (ภาคเรียน 2) กำหนดให้ผู้เรียนทำ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการที่ 1 คือ โครงการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เกี่ยวกับการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม กลุ่มละ 1 เรื่อง (1 กลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 3-4 คน) เพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นเนื้อหาในการจัดโครงการสัมมนาเชิงธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการในอีกวิชาหนึ่ง (วิชาสัมมนา) ซึ่งเป็นการบูรณาการเรียนการสอนข้ามรายวิชา ระหว่างวิชาการตลาดกับวิชาสัมมนาในระดับบัณฑิตศึกษา วัตถุประสงค์ของโครงการนี้เพื่อเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพให้แก่ผู้เรียน สำหรับโครงการที่ 2 คือ โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship skill) เนื่องจากเป็นวิชาการตลาด ผู้สอนจึงได้ส่งเสริมทักษะนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ในวิชาการตลาดไปประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกิจ โดยผู้เรียนเลือกเป็นผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว (tour operator) โดยจัดรายการนำเที่ยวและเสนอขายให้แก่บุคคลภายนอก ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกการลงทุนบริหารโครงการเองและรับผิดชอบต้นทุนกำไรเอง ทั้งนี้ ผลลัพธ์การเรียนรู้จากวิชานี้ คือ ผลงานวิจัยเชิงคุณภาพด้านการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม (research paper) และผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 1 ผลิตภัณฑ์ (tourism product)
3. วิชาสัมมนา (ภาคเรียน 2) กำหนดให้ผู้เรียนทำโครงการสัมมนาเชิงธุรกิจให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม โดยกำหนดให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้จากผลงานวิจัยในวิชาการตลาดมาจัดโครงการสัมมนาเชิงธุรกิจในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ด้านกลยุทธ์การตลาดให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม (ผู้เรียนฝึกเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ) วัตถุประสงค์ของโครงการนี้ คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้ผู้เรียนสามารถจัดงานสัมมนาเชิงธุรกิจได้ และสามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้เชิงธุรกิจแก่ผู้ประกอบการได้ (student speakers) ทั้งนี้ ผลลัพธ์การเรียนรู้จากวิชานี้ คือ โครงการสัมมนาเชิงธุรกิจ (business seminar)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ต้องการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา (ตัวแปรต้นเหตุ) ที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่างๆ (ตัวแปรตาม) ซึ่งประกอบด้วย 1) โครงการวิจัย 2) โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ 3) โครงการสัมมนาธุรกิจ

และ 4) ทักษะการทำงาน ดังแสดงในภาพที่ 1 โดยตั้งสมมติฐานการวิจัย คือ ผู้เรียนที่มีเพศ อายุ ผลการเรียนรู้ ระดับปริญญาตรี และอายุการทำงานในองค์กรที่แตกต่างกัน (ตัวแปรต้นเหตุ) มีระดับความคิดเห็นต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในแต่ละโครงการและทักษะการทำงานแตกต่างกัน (ตัวแปรตาม)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานโดยงานวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นและใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มีขอบเขตของการศึกษาในเรื่องความคิดเห็นของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงใน 3 โครงการในสาขาการจัดการการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ได้แก่ โครงการวิจัย โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ และโครงการสัมมนาธุรกิจ และศึกษาปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนต่อโครงการดังกล่าว

1.2 ขอบเขตด้านประชากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่กำหนดของหลักสูตรในภาคเรียนที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2566 เนื่องจากประชากรในงานวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรแบบจำกัด มีจำนวนน้อย และทราบจำนวนประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) ให้แก่ผู้เรียนทุกคน (ประชากร) ในห้องเรียนจำนวน 23 คน สำหรับการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงกลุ่ม โดยสัมภาษณ์ผู้เรียนกลุ่มละประมาณ 5-6 คน จนครบทุกคน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยนี้ศึกษาผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการการท่องเที่ยว ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงสัปดาห์ที่ 3-4 ของเดือนพฤษภาคม 2567 (18-25 พฤษภาคม 2567)

2. เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง (real-world learning) เช่น Chang & Rieple (2013: 225-241), Lund & Nielsen (2014: 105-121) และ Sangpikul (2022: 679-684) และดัดแปลงให้เหมาะสมกับบริบทของการวิจัยในครั้งนี้ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบเนื้อหาและคำถามในแบบสอบถาม โดยมีการปรับคำถามให้ตรงประเด็นและมีความชัดเจนมากขึ้น และได้ทดสอบแบบสอบถามก่อนการเก็บข้อมูลจริง (pre-test) โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จาก 3 โครงการหลัก โดยกำหนดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นแบบ 5 ระดับ (Likert scale) โดย 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด จนถึง 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด ส่วนเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะการทำงานที่ได้รับจากการลงมือทำโครงการต่างๆ โดยคำถามสัมภาษณ์ใช้แนวทางของงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น Lund & Nielsen (2014: 105-121) และ Sangpikul (2022: 679-684)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงสัปดาห์ที่ 3-4 ของเดือนพฤษภาคม 2567 โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาทุกคนภายในห้องเรียน โดยแจกแบบสอบถาม (เชิงปริมาณ) ให้แก่ผู้เรียนทุกคนในห้องเรียนจำนวน 23 คน สำหรับการสัมภาษณ์ (เชิงคุณภาพ) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงกลุ่ม โดยสัมภาษณ์ผู้เรียนกลุ่มละประมาณ 5-6 คน จนครบทุกคน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่วัดระดับความคิดเห็น ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อคำถามและในภาพรวม ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และ ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test และ F-test ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาคัดแยกคำสำคัญ หรือใจความสำคัญ (coding) จากนั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่คล้ายคลึงกันไว้ด้วยกัน (grouping) และทำการสรุปประเด็นของปัญหาอุปสรรคในการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนในแต่ละโครงการ (summarizing)

ผลการวิจัย (Research Results)

ตารางที่ 1 – 4 แสดงค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในโครงการต่าง ๆ โดยมีผลการวิจัยดังนี้ (คำตอบของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของโครงการวิจัย (research projects)

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. การทำโครงการวิจัยช่วยให้ฉันได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้น	4.71	0.78	มากที่สุด
2. การทำโครงการวิจัยช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำวิจัยของฉัน	4.68	0.71	มากที่สุด

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
3. การทำโครงการวิจัยช่วยให้ฉันสามารถเขียนงานวิชาการได้ดีขึ้น	4.62	0.84	มากที่สุด
4. การทำโครงการวิจัยช่วยพัฒนากระบวนการคิดและการวิเคราะห์ของฉัน	4.51	0.82	มากที่สุด
5. การทำโครงการวิจัยช่วยพัฒนาทักษะการนำเสนองานวิชาการของฉัน	4.40	0.89	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.58	0.81	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า การทำโครงการวิจัยช่วยให้ได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้น โดยประเด็นนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=4.71$) รองลงมาคือ โครงการวิจัยช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำวิจัย ($\bar{x}=4.68$) และโครงการวิจัยช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนงานวิชาการได้ดีขึ้น ($\bar{x}=4.62$) ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีความคิดเห็นว่า การทำโครงการวิจัยช่วยพัฒนากระบวนการคิดและการวิเคราะห์ของผู้เรียน ($\bar{x}=4.51$) รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะการนำเสนองานวิชาการในงานประชุมวิชาการอีกด้วย ($\bar{x}=4.40$)

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship project)

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้ฉันเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจ	4.68	0.72	มากที่สุด
2. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้ฉันได้เรียนรู้การทำธุรกิจ	4.65	0.75	มากที่สุด
3. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้ฉันได้รับประสบการณ์ในการทำธุรกิจ	4.52	0.88	มากที่สุด
4. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการทำงานของฉันในหลายๆด้าน	4.44	0.81	มากที่สุด
5. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยเปิดโลกทัศน์ของฉันเกี่ยวกับการทำธุรกิจ	4.41	0.92	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.54	0.82	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการโดยจัดโครงการแบบมีรายได้ช่วยให้เข้าใจลักษณะการทำธุรกิจได้ดีขึ้น โดยประเด็นนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=4.68$) รองลงมาคือ โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการช่วยให้ได้เรียนรู้การทำธุรกิจได้ดีขึ้น ($\bar{x}=4.65$) และช่วยให้ได้รับประสบการณ์ในการทำธุรกิจ ($\bar{x}=4.52$) ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีความคิดเห็นว่า โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนในหลายๆด้าน ($\bar{x}=4.44$) รวมทั้งช่วยเปิดโลกทัศน์ของผู้เรียนเกี่ยวกับการทำธุรกิจ ($\bar{x}=4.41$)

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของโครงการสัมมนาธุรกิจ
(business seminar)

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยเพิ่มพูนความรู้ของฉันในด้านการตลาดของธุรกิจ	4.63	0.75	มากที่สุด
2. โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของฉันในหลายๆเรื่องในด้านการตลาดของธุรกิจ	4.60	0.78	มากที่สุด
3. โครงการสัมมนาธุรกิจโดยมีบุคคลภายนอกมาร่วมงานช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของฉัน	4.58	0.88	มากที่สุด
4. โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยกระตุ้นความสนใจของฉันในด้านการตลาดของธุรกิจ	4.44	0.85	มากที่สุด
5. โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยพัฒนาทักษะการประกอบธุรกิจให้แก่ฉัน	4.39	0.91	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.53	0.83	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า โครงการสัมมนาธุรกิจโดยการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการช่วยเพิ่มพูนความรู้ของฉันในด้านการตลาดของธุรกิจ โดยประเด็นนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}=4.63$) รองลงมาคือ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของฉันในหลายๆเรื่องในด้านการตลาดของธุรกิจ ($\bar{x}=4.60$) และโครงการสัมมนาธุรกิจโดยมีบุคคลภายนอกมาร่วมงานช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{x}=4.58$) นอกจากนั้น ผู้เรียนยังมีความคิดเห็นว่า โครงการสัมมนาธุรกิจช่วยกระตุ้นความสนใจของฉันในด้านการตลาดของธุรกิจ ($\bar{x}=4.44$) รวมทั้งการจัดโครงการสัมมนาธุรกิจช่วยพัฒนาทักษะการประกอบธุรกิจให้แก่ผู้เรียน ($\bar{x}=4.39$)

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อทักษะการทำงานผ่านการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (work skills)

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม/หมู่คณะ	4.63	0.71	มากที่สุด
2. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการวางแผนงาน	4.61	0.79	มากที่สุด
3. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการประสานงาน	4.57	0.81	มากที่สุด
4. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์/ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.55	0.83	มากที่สุด
5. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา	4.51	0.77	มากที่สุด
6. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์	4.46	0.85	มากที่สุด

ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
7. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร	4.44	0.91	มากที่สุด
8. โครงการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการช่วยพัฒนาทักษะการตัดสินใจ	4.38	0.95	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.52	0.83	มากที่สุด

สำหรับตารางที่ 4 เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับทักษะการทำงานที่ได้รับจากการลงมือทำโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (การจัดรายการนำเที่ยวให้แก่บุคคลภายนอก) โดยทักษะที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ทักษะการทำงานเป็นทีม/หมู่คณะ ($\bar{x}=4.63$) รองลงมา คือ ทักษะการวางแผนงาน ($\bar{x}=4.61$) ทักษะการประสานงาน ($\bar{x}=4.57$) ทักษะมนุษยสัมพันธ์/ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{x}=4.55$) และทักษะการแก้ไขปัญหา ($\bar{x}=4.51$) ตามลำดับ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังเห็นว่า การจัดโครงการดังกล่าวยังช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}=4.46$) ทักษะการสื่อสาร ($\bar{x}=4.44$) และทักษะการตัดสินใจ ($\bar{x}=4.38$)

นอกจากนั้น ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ผู้เรียนที่มี เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี และอายุการทำงานในองค์กรที่แตกต่างกัน (ตัวแปรต้นเหตุ) มีระดับความคิดเห็นต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในแต่ละโครงการและทักษะการทำงานแตกต่างกัน (ตัวแปรตาม) โดยการวิเคราะห์ t-test (จำแนกตามเพศ) และ F-test (จำแนกตามอายุ ผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี และอายุการทำงานในองค์กรของผู้เรียน) พบว่า ผู้เรียนที่มี เพศ อายุ ผลการเรียนรู้ระดับปริญญาตรี และอายุการทำงานในองค์กรที่แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในแต่ละโครงการและทักษะการทำงานไม่แตกต่างกัน โดยมีค่า Sig. มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p>0.05$) ในทุกข้อสมมติฐานการวิจัย ซึ่งแปลความหมายได้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงในแต่ละโครงการช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านวิชาการและทักษะการทำงาน

ตารางที่ 5 สรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคในการทำโครงการการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง

โครงการ	ปัญหาอุปสรรค
1. โครงการวิจัย (งานเดี่ยวและงานกลุ่ม)	1.1 ความไม่เข้าใจในบางหัวข้อของเนื้อหาวิชา 1.2 ระยะเวลาการทำงานที่จำกัด 1.3 ความไม่ใส่ใจหรือไม่รับผิดชอบงานของสมาชิกในกลุ่ม 1.4 การประสานภายในกลุ่มล่าช้า 1.5 การใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในพื้นที่การวิจัย 1.6 ความไม่มั่นใจในการนำเสนอผลงานในงานประชุมวิชาการ
2. โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ	2.1 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานของสมาชิกไม่ชัดเจน 2.2 ความไม่ใส่ใจหรือไม่รับผิดชอบงานของสมาชิกในกลุ่ม 2.3 ความไม่เข้าใจลักษณะงานบางส่วนของธุรกิจ 2.4 การติดต่อประสานงานในแหล่งท่องเที่ยวไม่ราบรื่น 2.5 การคิดสร้างสรรค์กิจกรรมให้นักท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย

โครงการงาน	ปัญหาอุปสรรค
3. โครงการงานสัมมนาธุรกิจ	3.1 ความร่วมมืออาจไม่เต็มที่ 3.2 การทำงานล่าช้า 3.3 การประสานงานในบางหน้าที่ไม่ดีพอ 3.4 ความไม่ชัดเจนในการนำเสนองานเชิงธุรกิจ/การนำไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ 5 เป็นการสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนในโครงการต่างๆ โดยแต่ละโครงการอาจมีปัญหามาอุปสรรคแตกต่างกันออกไป จากผลการวิจัยนี้ สามารถสรุปปัญหาอุปสรรคในการทำโครงการงาน พอสังเขปได้ ดังนี้ (คำตอบการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2)

โครงการงานวิจัย (ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม) ผู้เรียนได้ให้เสียงสะท้อนถึงปัญหาอุปสรรคของโครงการงานวิจัยไว้หลายประการ เช่น ความไม่เข้าใจในบางหัวข้อของเนื้อหาวิชา ทำให้ผู้เรียนส่งงานผู้สอนล่าช้า หรือความไม่ใส่ใจหรือไม่รับผิดชอบงานของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้งานไม่ค่อยก้าวหน้าหรือไม่เสร็จตามที่วางแผนไว้ รวมทั้งการแบ่งเวลาในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งสมาชิกกลุ่มบางรายอาจมีเวลาว่างไม่ตรงกัน เป็นต้น ในขณะที่โครงการงานส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ผู้เรียนได้ระบุถึงปัญหาอุปสรรคของโครงการงานวิจัยไว้หลายประเด็น เช่น การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานของสมาชิกไม่ชัดเจนทำให้สมาชิกบางคนไม่ช่วยทำงานหรือไม่ใส่ใจต่องานที่ตนเองได้รับมอบหมาย หรือการติดต่อประสานงานในแหล่งท่องเที่ยวไม่ราบรื่น ทำให้งานในแต่ละขั้นตอนดำเนินไปล่าช้ากว่ากำหนด รวมทั้งการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อให้รายการนำเที่ยวมีความน่าสนใจ เป็นต้น สำหรับโครงการงานสัมมนาธุรกิจ ผู้เรียนได้สะท้อนถึงปัญหาอุปสรรคของโครงการงานนี้ เช่น การทำงานของสมาชิกในกลุ่มล่าช้า ทำให้งานกลุ่มไม่ค่อยก้าวหน้า หรือการประสานงานในบางหน้าที่ไม่ดีพอ ทำให้ช่วงเวลาการจัดงานสัมมนาอาจไม่ราบรื่นตามที่คาดหวังไว้ รวมทั้งผู้เรียนบางกลุ่มอาจนำเสนองานให้ผู้ประกอบการไม่ชัดเจนหรือไม่เหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ของภาคธุรกิจ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยในตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงด้านการทำวิจัยในประเด็นที่ว่า การทำโครงการวิจัยช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการเรียนวิชาวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา หากผู้เรียนได้ลงมือทำโครงการวิจัยด้วยตนเอง ตั้งแต่ต้น เช่น การกำหนดปัญหาการวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย การเก็บข้อมูล จนถึงการสรุปผล รวมทั้งหากได้มีโอกาสได้ไปนำเสนอผลงานวิจัยในงานประชุมวิชาการ จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะการทำวิจัย ได้เรียนรู้ มีประสบการณ์ และเข้าใจลักษณะงานวิจัยมากขึ้นในทุกขั้นตอน โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Ryder (2004: 1-8) และ Robertson & Blackler (2006: 215-229) ที่ระบุว่า หากนักศึกษาในระดับปริญญาตรีได้มีโอกาสทำโครงการวิจัยในทุกขั้นตอนด้วยตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการทำวิจัย มีประสบการณ์ในการทำวิจัย และสามารถเรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของ Robertson & Blackler (2006: 215-229) ยังระบุว่า การมอบหมายให้ผู้เรียนได้ลงมือทำวิจัยด้วยตนเอง มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำวิจัยให้แก่ผู้เรียน ช่วยพัฒนา

กระบวนการคิดและการวิเคราะห์ของผู้เรียนให้ดีขึ้น รวมทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะการเขียนงานวิชาการได้ดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในข้ออื่นๆในตารางที่ 1

สำหรับผลการวิจัยในตารางที่ 2 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการแบบมีรายได้ มีส่วนช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจมากขึ้น โดยความเห็นข้อนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้งานวิจัยในครั้งนี้ได้มอบหมายให้ผู้เรียนจัดโครงการแบบมีรายได้ในลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจจำนำเที่ยว เพื่อส่งเสริมทักษะและประสบการณ์การเป็นเจ้าของธุรกิจ โดยผู้เรียนเป็นผู้บริหารโครงการเองทั้งหมดตั้งแต่การลงทุน การกำหนดราคาขาย การวางแผนงาน การทำการตลาด การหาลูกค้า และการบริหารต้นทุนกำไร เป็นต้น โดยประสบการณ์เหล่านี้ อาจมีส่วนช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สอนได้กำหนดจุดเน้นของโครงการ คือ การลดความเสี่ยงในการขาดทุนให้น้อยที่สุด เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริงในการบริหารโครงการเชิงธุรกิจ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chang & Rieple (2013: 225-241) และ Lund & Nielsen (2014: 105-121) ที่พบว่า ผู้เรียนที่ได้ทดลองทำโครงการเชิงธุรกิจระหว่างการเรียนรู้ในหลักสูตรบริหารธุรกิจจะมีส่วนช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะการทำธุรกิจมากขึ้น เช่น การวางแผนงาน การวิเคราะห์กำไรต้นทุน และการบริหารจัดการเพื่อไม่ให้โครงการขาดทุน เป็นต้น นอกจากนี้ งานวิจัยของ Chang & Rieple (2013: 225-241) ยังได้พบผลการวิจัยที่คล้ายคลึงกับงานวิจัยในครั้งนี้อีกหลายประเด็น เช่น การจัดโครงการเชิงธุรกิจมีส่วนช่วยส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ในการทำธุรกิจผ่านโครงการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง และยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนในหลายๆด้านในระหว่างการทำโครงการ เป็นต้น

ในส่วนของผลการวิจัยในตารางที่ 3 ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดสัมมนาเชิงธุรกิจเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการมีส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนในด้านการตลาดของภาคธุรกิจ โดยประเด็นนี้มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้ งานวิจัยในครั้งนี้ได้มอบหมายให้ผู้เรียนจัดโครงการสัมมนาให้ความรู้ด้านการตลาดแก่ผู้ประกอบการ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดสัมมนาเองทั้งหมด เช่น การติดต่อเชิญผู้ประกอบการมาร่วมงาน การเตรียมเนื้อหาในการจัดสัมมนา และการเป็นวิทยากรด้วยตนเอง เป็นต้น เนื่องจากโครงการนี้เน้นการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในด้านการตลาดสมัยใหม่ของธุรกิจ โดยผู้เรียนทั้งหมดมีส่วนร่วมและช่วยเหลือกันในการจัดสัมมนา ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า โครงการลักษณะเช่นนี้มีส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนในด้านการตลาดของภาคธุรกิจให้ลึกซึ้งมากกว่าการฟังบรรยายจากครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากผู้เรียนจำเป็นต้องเตรียมตัวและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในหลายๆด้านเพื่อการจัดสัมมนา โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sangpikul (2017: 83-87) ที่ได้จัดโครงการในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยมอบหมายให้ผู้เรียนได้จัดงานสัมมนาด้านการตลาด และมีข้อค้นพบที่คล้ายคลึงกันหลายประเด็น เช่น การจัดสัมมนาด้านการตลาดช่วยเพิ่มพูนความรู้ของผู้เรียนในวิชาการตลาด รวมทั้งการเชิญผู้ประกอบการภายนอกมาร่วมงานมีส่วนช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้นกว่าการจัดงานสัมมนากันเองระหว่างนักศึกษาด้วยกัน รวมทั้งยังช่วยกระตุ้นความสนใจเรียนของผู้เรียนในวิชาการตลาดอีกด้วย

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการทำงาน (work skills) ดังแสดงในตารางที่ 4 พบว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง เช่น การจัดรายการนำเที่ยวให้แก่บุคคลภายนอก มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียนในหลายๆด้าน เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน การประสานงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการแก้ไขปัญหา เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษาได้ฝึกทำโครงการที่เกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวและนำเสนอขายให้แก่บุคคลภายนอก ดังนั้น การบริหารโครงการในลักษณะดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยทักษะใน

การทำงานในหลายด้าน (work skills) ดังแสดงผลในตารางที่ 4 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน และการประสานงาน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของการทำงานเป็นหมู่คณะหรือภายในองค์กร โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยส่วนใหญ่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (real-world learning) เช่น Robertson & Blackler (2006: 215-229), Lund & Nielsen (2014: 105-121) และ Sangpikul (2017: 83-87) ที่ต่างพบว่า ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการทำงานหลายด้านจากโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง เช่น การทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน การประสานงานความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการตัดสินใจ เป็นต้น

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการทำโครงการต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 5 พบว่า แต่ละโครงการมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการที่แตกต่างกันออกไป เช่น ปัญหาอุปสรรคของโครงการวิจัยย่อมแตกต่างจากโครงการที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการ หรือโครงการสัมมนาธุรกิจ ซึ่งเป็นเรื่องปกติของการทำโครงการแต่ละประเภทที่มีบริบทหรือเนื้อหาการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งผลการวิจัยในตารางที่ 5 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sangpikul (2022: 679-684) ที่กล่าวว่า การมอบหมายให้ผู้เรียนทำโครงการแบบเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงที่แตกต่างกัน อาจมีข้อดีและข้อจำกัดหรือปัญหาอุปสรรคที่ผู้เรียนต้องเผชิญแตกต่างกันออกไป โดยข้อดี คือ ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้หลายรูปแบบและได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ในขณะที่ข้อจำกัด คือ ผู้เรียนอาจเผชิญกับปัญหาอุปสรรคที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางโครงการอาจต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม บางโครงการสมาชิกในกลุ่มอาจทุ่มเททำงานไม่เต็มที่ หรือบางโครงการอาจต้องอาศัยปัจจัยภายนอกเพื่อให้งานสำเร็จ เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย (Research Knowledge)

ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงผ่านโครงการต่างๆ (projects) ในระดับบัณฑิตศึกษา ช่วยทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้เชิงวิชาการได้มากขึ้น (enhancing academic knowledge) ในหลายๆด้าน นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนและในหนังสือตำรา นอกจากนั้น การเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง ยังช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญในการทำงานให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย (work skill development) ซึ่งความรู้เชิงวิชาการที่ได้รับและการได้ฝึกฝนทักษะการทำงานจากโครงการต่างๆ จะช่วยพัฒนาความสามารถและศักยภาพของผู้เรียนให้มากขึ้น อันจะเอื้อต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โครงการวิจัย เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาจากผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา (graduate students) โดยมอบหมายให้ผู้เรียนได้ลงมือทำโครงการวิจัยอย่างจริงจังในวิชาวิจัยตั้งแต่การกำหนดปัญหา การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ผล ข้อสรุป และการนำเสนอผลงานวิจัยในงานประชุมวิชาการระดับชาติ จึงทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์และทักษะในการทำวิจัยมากขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนั้น ผู้สอนในระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ จึงควรมอบหมายให้ผู้เรียนได้ลงมือทำโครงการวิจัยด้วยเอง เพราะการลงมือทำวิจัยด้วยตนเองมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจลักษณะงานวิจัยได้มากขึ้น รวมทั้งช่วยพัฒนาทักษะและประสบการณ์การทำวิจัยให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป นอกจากนั้น หากผู้สอนสามารถกระตุ้นและสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำผลการวิจัยไปนำเสนอในงานประชุม

วิชาการได้จะช่วยเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์ในการนำเสนอผลงานวิชาการในที่สาธารณะให้แก่ผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นประติผลผลงานวิจัยในระหว่างการเรียนรู้ได้อีกด้วย (student profile)

1.2 โครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (โครงการบริการวิชาการแบบมีรายได้) สำหรับข้อเสนอแนะของโครงการนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งในการส่งเสริมและสนับสนุนทักษะความเป็นผู้ประกอบการให้แก่ผู้เรียน โดยผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาอาจเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทดลองจัดโครงการบริการวิชาการแบบมีรายได้ เนื่องจากเป็นผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา เป็นวัยทำงานส่วนใหญ่ ซึ่งมีศักยภาพและความสามารถในหลายๆด้าน โดยผู้สอนอาจมอบหมายให้ผู้เรียนทดลองจัดโครงการบริการวิชาการแบบมีรายได้ให้แก่สังคมหรือบุคคลภายนอก โดยเชื่อมโยงกับวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจ เช่น วิชาการตลาด วิชาอีเวนต์ หรือวิชาการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงวัฒนธรรม หรือเชิงสุขภาพ เป็นต้น ทั้งนี้การจัดโครงการในลักษณะดังกล่าว จำเป็นที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด โดยผู้สอนอาจเป็นที่ปรึกษาโครงการและมอบหมายให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ในการจัดโครงการบริการวิชาการแบบมีรายได้ในลักษณะต่างๆที่เชื่อมโยงกับรายวิชาที่สอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาและเสริมสร้างประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการให้แก่ผู้เรียน ดังผลลัพธ์ที่ปรากฏในตารางที่ 2

1.3 ในส่วนของวิชาสัมมนา เนื่องจากเป็นวิชาสัมมนาในระดับบัณฑิตศึกษา ผู้สอนควรมีรูปแบบการเรียนการสอนและออกแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้แตกต่างวิชาสัมมนาในระดับปริญญาตรี ด้วยเหตุผลที่กล่าวไว้ในข้อ 2 ข้างต้น รวมทั้งการจัดงานสัมมนาในระดับบัณฑิตศึกษา ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดงาน และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพและความสามารถของตนเอง เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า งานสัมมนาที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีโอกาสได้แสดงความสามารถของตนเองนั้น มีส่วนช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลายๆด้าน อย่างเช่นในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้เรียนได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ของตนเองในเรื่องการตลาดสมัยใหม่ของธุรกิจท่องเที่ยว อีกทั้งยังได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อประกอบการจัดงานสัมมนาจากหลายๆแหล่ง ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะเชิงวิชาการของผู้เรียนได้มากขึ้น รวมทั้งการจัดสัมมนาโดยเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกหรือผู้ประกอบการธุรกิจได้มีส่วนร่วม จะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนให้มากขึ้น

1.4 ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงที่เชื่อมโยงกับรายวิชาในหลักสูตร โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำโครงการจริงในรายวิชาต่างๆ นั้น มีส่วนช่วยพัฒนาและส่งเสริมทักษะการทำงานในหลายด้านให้แก่ผู้เรียน เช่น การทำงานเป็นทีม การวางแผนงาน การประสานงาน ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา เป็นต้น ดังนั้น ผู้สอนอาจชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบและเข้าใจถึงประโยชน์ของการทำโครงการต่างๆ ที่นอกเหนือจากช่วยเพิ่มพูนความรู้แล้ว ยังช่วยพัฒนาทักษะสำคัญในการทำงานหลายอย่าง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการทำงานในอนาคต อีกทั้งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริง ไม่ควรถูกจำกัดเพียงการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีเท่านั้น แต่ควรมีการนำมาเสริมการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ และช่วยพัฒนาผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาเช่นกัน

1.5 ประการสุดท้ายเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงของผู้เรียนตามผลการวิจัยในตารางที่ 5 สำหรับโครงการวิจัย ผู้สอนอาจมีการทวนความเข้าใจในเนื้อหาวิชาวิจัยให้แก่ผู้เรียนในแต่ละหัวข้อเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจเนื้อหามากขึ้นและกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้ามาปรึกษาในกรณีที่ไม่วางใจหัวข้อใดๆในวิชาวิจัย รวมทั้งควรมีการติดตามความก้าวหน้าในการทำโครงการวิจัยของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และมีการกำหนดระยะเวลาการส่งงานให้ชัดเจน หรืออาจให้ผู้เรียนมีการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าในโครงการวิจัยเป็นระยะ ในส่วนของโครงการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการ ผู้สอนอาจ

แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้และประโยชน์ของโครงการให้แก่ผู้เรียนได้ทราบและเข้าใจถึงการจัดโครงการในลักษณะเช่นนี้ว่าแตกต่างจากโครงการอื่นอย่างไร รวมทั้งควรให้คำปรึกษาและช่วยเหลือผู้เรียนในการแก้ไขปัญหาต่างๆหากมีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งอาจให้สมาชิกในกลุ่มนำเสนอรายงานในส่วนที่แต่ละคนรับผิดชอบเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนช่วยกันทำงานให้สำเร็จตามที่วางแผนไว้ รวมทั้งอาจสอดแทรกความรู้เชิงธุรกิจให้แก่ผู้เรียนเพิ่มเติมในการบริหารโครงการที่มีรายได้เพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จของโครงการ สำหรับโครงการสัมมนาเชิงธุรกิจ ผู้สอนอาจชี้แจงและให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ลักษณะและรูปแบบของงานสัมมนาเชิงธุรกิจ รวมทั้งโครงการนี้จะมีการบูรณาการความรู้ของผู้เรียนอย่างไรบ้าง เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาถ่ายทอดเป็นความรู้ให้แก่ผู้ประกอบการในงานสัมมนา รวมทั้งควรให้ผู้เรียนรายงานความก้าวหน้าของโครงการเป็นระยะๆ เพื่อกำกับติดตามและให้คำปรึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้สอนในสาขาการท่องเที่ยว จึงได้สร้างสรรค์โครงการต่างๆของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงผ่านรายวิชาต่างๆของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนในสาขาอื่นๆ เช่น บริหารธุรกิจ หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีหรือระดับบัณฑิตศึกษา อาจนำแนวทางจากงานวิจัยในครั้งนี้ไปปรับประยุกต์ตามความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จริงให้แพร่หลายมากขึ้น อันจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนและการเรียนการสอนของหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง (References)

- Alam, Intekhab. (2014). Designing experimental learning project for teaching marketing courses. *Atlantic Marketing Journal*. 3(2): 114-129.
- Allen, D., Donham, R., & Bernhardt, S. (2011). Problem-based learning. *New Direction for Teaching and Learning*. 28(1): 21-29.
- Chang, J. & Rieple, A. (2013). Assessing students' entrepreneurial skills development in live projects. *Journal of Small Business and Enterprise Development*. 20(1): 225-241.
- Chairattanawan, K. & Sirianuntapiboon, S. (2022). Active learning: Essential proactive learning process in the 21st century. *Education Journal of Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*. 1(1): 21-31.
- Conceicao, S. C. & Skibba, K.A. (2007). Experiential learning activities for leisure and enrichment travel education. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*. 7(4): 17-35.
- Kantathanawat, T. (2020). Developing integrated active learning management via virtual classrooms to enhance growth mindset and learning achievement on learning psychology of undergraduate students. *Journal of Research and Curriculum Development*. 10(2): 146-156.
- Lund, M. & Nielsen, C. (2014). The evolution of network-based business models illustrated through the case study of an entrepreneurship project. *Journal of Business Models*. 2(1): 105-121.
- Robertson, J. & Blackler, G. (2006). Students' experiences of learning in a research environment. *Higher Education Research & Development*. 25(3): 215-229.

- Ryder, J. (2004). What can students learn from final year research projects? **Bioscience Education**. 4(1): 1–8.
- Sangpikul, A. (2017). Implementing academic service learning and the PDCA cycle in a marketing course: Contributions to three beneficiaries. **Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education**. 21(1): 83-87.
- Sangpikul, A. (2022). Experiential learning in a two-event project in Thailand. **Event Management**. 26(3): 679-684.

